

יום אחד

ול אף הכל היא לא ירדה מהחדשות. פרשת התאלמנותה באה קרוב מדי לפרשת נשואיה, כדי שתספיק להישכח מהתעניינות הציבור. אלה נוספו הידיעות על מלחמת-הירושה (העולם הזה 1207). לא היה מעט איש אשר לא שאל את עצמו, כרגע מן הרגעים: "כיצד היא זיה? כיצד עוברים עליה ימיה?" בעמודים אלה ניתן חלק מהתשובה.

דרר האוכל של מלון באבד הירושלמי היה כמעט ריק. בעל המלון, יעקב אבד, ישב לבדו ליד אחד השולחנות ויין בגליון הצופה. במרחק-מה ממנו סעדו שתי צעירות את ארוחת-הבוקר. לפתע הציץ ראש עטוף במטפחת משובצת ול תוך החדר — ראשה של צעירה כבת 20. היא התבוננה כה וכה וכשראתה שיש מלבד שלושת אלה אינו במקום, נכסה ובעצו מהיר פנתה אל עבר המיטבה. כשעברה ליד שולחנו של בעל המלון הנמיכה את ראשה ושאלה: "אפשר לקחת קצת מיס?" באבד לא הרים את עיניו מה"עיתון. "בבקשה", הפליט. הצעירה נעלמה במיטבה. באבד הרים את ראשו ופנה אל שתי הצעירות. "אתן יודעות מי זו? זוהי הרבנית טולידאנו!"

הצעירות לא התרגשו במיוחד. "כן? בי אמת?" ענו, והמשיכו בסעודתן. כעבור דקה יצאה הצעירה, מושלפת לגופה חלוק ישן דהוי, ובראש מושפל חצתה שוב, בצעדים מהירים, את חדר האוכל. כאשר עברה על פני דלת הכניסה למלון נכנסו למקום שני פועלים, שבאו עם כליהם לתקן את המקרר החשמלי. אחד מהם הפליט קריאת התפעלות. חברו תפס אותו בזרועו ומשך אותו הלאה: "תפסיק, חמור, זאת הרבנית!" כש שמע המתפעל, שכבר פנה ללכת, את דברי חברו — שמט את זרועו, פנה לאחור ו מיהר בעקבותיה. אך מרים טולידאנו כבר נעלמה בתוך חדר מספר 3, סגרה אחריה את הדלת ונעלה אותה במפתח.

שני הפועלים הסמיכו ראשיהם זה אל זה

ונעלמו בתוך המיטבה. כשהם מתלחשים ומחייכים. כאשר טימו את עבודתם וצעדו אל עבר הפתח, התעכבו שני הפועלים החסונים וה צעירים שוב ליד המסדרון המוביל לחדר מספר 3. באותו רגע נשמע קול שקשוק מפתח מבעד לדלת. השניים הסתתרו מאחורי הקיר וציפו.

פניהם לבשו הבעה של אכזבה רבה, כש הופיעה לפניהם אשה זקנה ושמנה. אף ראש שה היה עטוף במטפחת, אולם בגדיה היו ישנים ודהויים. בידה החזיקה סל מבד ישן ועלוב. היתה זו אסתר סבאג, אמה של הרבנית האלמנה. היא שלחה מבט זועם בשני הפועלים המסתתרים, ניגשה לחדר ה אוכל, הציצה לראות מי נמצא שם ורק אחרי כן, יצאה את המלון לערוך את ה קניות לאותו יום. היא חייבת לקנות בכל יום את דברי המאכל, כי בתה, הרבנית, אינה אוכלת במלון. היא רק גרה בו. מרים טולידאנו אינה אוכלת במלון כי המחירים בו, על אף סוגו הנמוך, גבוהים מדי לידה. מקרה אין לרבנית בחזרה, ולכן חייבת האם או מישהי מיידותיה, לקנות עבורה את האוכל מדי יום, והיא מכינה אותו בחזרה. כשיצאה האם, ניגשה עובדת-הנקיון הזקנה של המלון לחדרה של הרבנית והקישרה ב דלת. "מי זה?" שאלה מבפנים מרים טולידאנו. "זו אני, אסתר", ענתה הזקנה. הרב נית פתחה את הדלת. הזקנה בירכה אותה בבוקר טוב, הבטיחה לבוא מיד לסדר את מיטות הברזל שבחדר ולשטוף את ריצפתו. כעבור חצי שעה היה עדיין החדר בלתי מסודר. אלמנתו של שר הדתות המנוח, לא קראה למנקה הזקנה. היא עצמה הפשילה את שרחליה, הוציאה את השמיכות והסדיי נים לאיחור אל מרפסת הזעירה הפונה לרחוב, סידרה את החדר. אחרי-כך נטלה קערת פח קטנה ויצאה שוב אל המטבה.

★ ★ ★ "אני מעוצבת נורא"

דרך שמעה קודות: "גברת טולידאנו, הגברת טולידאנו, טלפון." היא לא השיבה, מיהרה אל עבר הטלפון בכניסה למיטבה. "כן, זה אני", ענתה. "מה שלומך ומה שלום הגברת? אל תדאג, לא צריך לדאוג הרבה. העיקר שתהיה לך בריאה ותביאי לך הרבה ילדים. שתהיה בריאה ו תביאי לך הרבה ילדים שישארו לך בחיים." היא האזינה מעט ושוב ענתה: "אני בריאה. ברוך השם, אבל מעוצבת נורא. הלכתי אפי לו אל הרופא והוא נתן לי רפואה, טוב, תודה, שתהיו גם אתם בריאים."

בחדר האוכל, אותו חייבת היתה לעבור בדרכה מהמיטבה אל חדרה, ישב בעל המלון עם רב ורבנית שהתחככו איתו על חשבון האירוח שהיו חייבים לו.

מרים טולידאנו הציצה מהמיטבה לחדר האוכל. כשראתה את השלושה, חזרה אל המיטבה עם הקערה בידה ופנתה לחזור אל המסדרון המוביל לחדרה, דרך יציאתו האחורית של הבניין.

כעבור דקות מספר אפשר היה לראות את מי שהיתה עד לפני חודש אשר שר בישראל, וגרה עמו באחד המלונות היקרים בירושלים, כשהיא צועדת לאורך המסדרון עם קערה מלאה כבסים מלוכלכים. בחדר האוכל המשמש גם חדר המתנה ל מלון, ציפה לה האורח הראשון של אותו יום: אברך צעיר לבוש קפטה שחורה ו עטור זקן שחור. מרים טולידאנו השאירה את קערת הכבסים בחדר האמבטיה וחזרה לחדרה. הצעיר פנה אל חדר מספר 3.

★ ★ ★ "מה היא פוחדת להשאר לבד?"

כעבור חצי שעה חזר האברך לחדר האוכל, התישב ליד אחד השולחנות, אחרי שנפל משולחן אחד גליון העולם

אלמונית ברחוב: הרבנית טולידאנו באחת מ

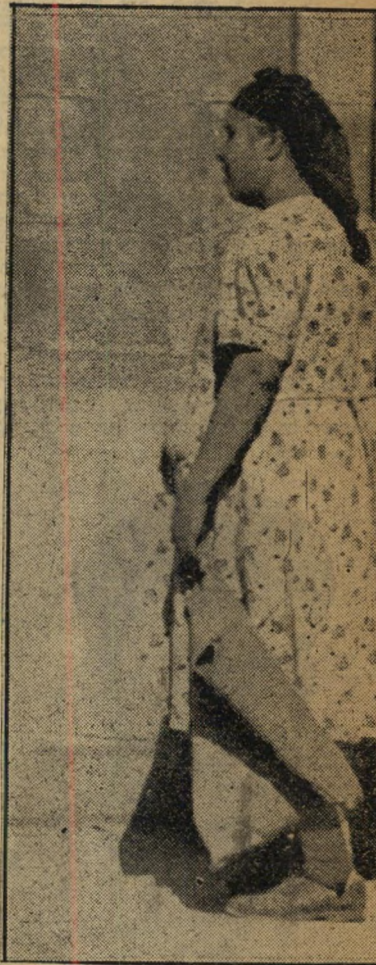
באבד: "מה יש? וכי מה היתה קודם? נערת ספוגי משה (למורה): "אולי תשאיר את הילדים אצלך גם תהיה לך מעשיה יפה." השלושה פרצו בצחוק שקט. באבד: "שמעו, בשבת התקהלו שבנים וילדים שרצו אותה, הזכרתי לה פסוקים מהתנ"ך שבהם מדובר על והיא לא ידעה על מה אני מדבר." המורה: "ניסיתי להשפיע גם עליה שתחזור ותטפל אבל לא כלום. היא בכלל היתה צריכה את כל העסק חזר בראש. אלא שעכשיו עירית תל-אביב צריכה לתת עשרה אלף לירות, כי הרב עבד שם כל-כך הרבה ש תיים שמעתי שבנותיו של טולידאנו רוצות את לעצמן."

★ ★ ★ המערכה לשכנוע

אבד ניקרא למטבה. האם, אסתר סבאג, חזר כשבידה סל מלא. בידה השנייה החזיקה בקבוק בור זמן-מה הופיעה האם במסדרון. הפעם היא החז ארנק שחור מודרני, שהיה רחוק מלהתאים לבגדין אותם לא החליפה. לידה צעדה אסתר בן-שיטריח רחוקה של מרים טולידאנו, אשר אחותה נשואה אסתר סבאג, האם. הקרובה בת ה-18 גרושה אף

הזה, בו הופיע סיפורה האישי של הרבנית. הוא לא הספיק לקרוא הרבה, כשליד שולחן חנו התישבו בעל המלון ובן-אחיו משה, המשמש כמלצר ונער-שירות במלון הדוד. "מה רצית אצלה?" שאלו השניים באידיש. הצעיר ענה מיד: "אני מורה של אחת הקטנים ברמלה, באתי לבקש מאמה שתחזור לרמלה לטפל בילדים הקטנים, אבל האם אינה רוצה לעזוב את בתה לבד." אני גיחך משה: "מה היא פוחדת? מה אנחנו נעשה לה כבד?" המורה חייך.

בעל המלון: "הצרה איתה שהיא לא בעלת השכלה. עכשיו היא לא תדע מה לעשות. לא היה לה גם מספיק זמן לחשוב על סידורים, כי הוא לא היה אפילו חולה. פית אום מת עליה, ונגמרי. נשארה לבדה. אני עושה לה טובה ולוקח ממנה רק מאה ועשרים לירות לחודש." המורה: "אחרי הכל אי-אפשר לדרוש מ מנה שתחזור עכשיו למעברה, אחרי מה ש היתה. היא בכל זאת היתה אשת-שר."

האם אסתר סבאג, יוצאת מהמלון כי שבידה סל הקניות, בדרכה ל שוק מחנה-יהודה, אינה מעוררת תשומת-לב.